

Ενότητα 4“ Ο Κόσμος γύρω μας”

4.1 Ορθογραφικοί κανόνες στα ρήματα και στα ουσιαστικά

Οι καταλήξεις των ρημάτων στο α' και β' πρόσωπο του πληθυντικού γράφονται με -ε.

Τα ρήματα που τελειώνουν σε -ίζω γράφονται με γιώτα (ι). Προσοχή στα ρήματα: δανείζω, δακρύζω, αθροίζω.

Πρόσεξε ότι το ι ταξιδεύει σε όλες τις λέξεις της ίδιας οικογένειας: ποτίζω – πότισμα, καθαρίζω – καθαρίστρια.

Τα ρήματα που τελειώνουν σε -ώνω γράφονται με ω. Π.χ ανακυκλώνω

Ορθογραφικοί κανόνες στα ουσιαστικά

•Τα ουδέτερα ουσιαστικά που τελειώνουν σε -ο γράφονται με όμικρον (ο).

•Τα ουδέτερα ουσιαστικά που τελειώνουν σε -ι γράφονται με γιώτα (ι).

Πρόσεξε όμως τις λέξεις βράδυ, δάκρυ, δίχτυ.

•Όλα τα ουσιαστικά στη γενική του πληθυντικού αριθμού τελειώνουν σε -ων.

Πώς κλίνονται τα ουδέτερα ουσιαστικά σε –ο

	Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός	
Ονομαστική (ποιο; ποια;)	το	θρανί-ο	τα	θρανί-α
Γενική (ποιανού; ποιανών;)	του	θρανί-ου	των	θρανί-ων
Αιτιατική (τι;)	το	θρανί-ο	τα	θρανί-α
Κλητική	–	θρανί-ο	–	θρανί-α

ΑΣΚΗΣΗ 1

Να κλίνεις το ουσιαστικό :

Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ονομαστική το δέντρο τα	
Γενική	
Αιτιατική	
Κλητική	

ΑΣΚΗΣΗ 2

Συμπληρώνω τα κενά γράφοντας τα ουσιαστικά που βρίσκονται στις παρενθέσεις στην αντίστοιχη πτώση.

Το φθινόπωρο τα _____(φύλλο) των _____(δέντρο) πέφτουν.

Οι ιστορίες αυτού του _____(βιβλίο) είναι διασκεδαστικές.

Αυτά δεν είναι παιδιά, είναι _____(θηρίο).

ΑΣΚΗΣΗ 3

Γράφω σωστά τα γράμματα που λείπουν:

το χωράφ__, τα ποτήρ__, το δάκρ__, των σπιτ__, τα πόδ__, το βράδ__, τα βράδ__, το δίχτ__, τα δίχτ__

4.2 Ρήματα σε –ώνω, ανακύκλωση- ανακυκλώνω

Τα ρήματα που τελειώνουν σε –**ώνω** γράφονται με **ω** π.χ. ανακυκλώνω, τελειώνω, απλώνω. Οι λέξεις που προέρχονται από αυτά τα ρήματα διατηρούν το ω, π.χ ανακυκλώ**νω** - ανακύκλω**ση**.

ΑΣΚΗΣΗ 1

Σχηματίζω οικογένειες λέξεων όπως το παράδειγμα:

Κυκλώνω: κύκλωμα, κύκλωση, κυκλώνας

Στεγνώνω:

Φορτώνω:

Τελειώνω:

ΑΣΚΗΣΗ 2

Αντιστοίχισε κάθε λέξη της πρώτης στήλης με μια συνώνυμη λέξη ή φράση από τη δεύτερη στήλη:

Σκουπίδια	•	•	Απορριματοφόρο
Σκουπιδοτενεκές	•	•	Απορρίμματα
Σκουπιδιάρικο	•	•	Κάδος απορριμμάτων
Σκουπιδιάρης	•	•	Χώρος ταφής απορριμμάτων
		•	Υπάλληλος καθαριότητας

ΑΣΚΗΣΗ 3

Βάλε σε αλφαβητική σειρά τις παρακάτω λέξεις.

σκουπίζω, σκουπιδότοπος, σκουπίδι, απορρίμματα, απορριματοφόρο

.....

.....

.....

ΑΣΚΗΣΗ 4

Η ακροστιχίδα της ανακύκλωσης.

A _ _ _ _ _	Λέγονται αλλιώς τα σκουπίδια.
N _ _ _	Και τα... των θαλασσών μολύνονται από τα σκουπίδια.
A _ _ _ _ _	Από αυτό το υλικό φτιάχνονται τα κουτιά των αναψυκτικών.
K _ _ _	Σ' αυτόν πρέπει να ρίχνουμε τα σκουπίδια μας.
Υ _ _ _ _	Το χαρτί, το γυαλί, το αλουμίνιο είναι... που ανακυκλώνονται.
K _ _ _ _	Ας κρατήσουμε την πόλη μας...
Λ _ _ _	Η ανακύκλωση είναι μια... στο πρόβλημα των σκουπιδιών.
Ω _ _ _ _ _	Ποτάμια, λίμνες, θάλασσες και... απειλούνται από τα σκουπίδια.
Σ _ _ _ _ _ _ _	Λέγεται αλλιώς το απορριμματοφόρο.
H _ _ _ _	Κάθε άνθρωπος παράγει περίπου ένα κιλό σκουπίδια την...

4.3 Το τελικό ν- ο τονισμός των μονοσύλλαβων πού, πώς, ή

Το τελικό -ν παραμένει όταν η επόμενη λέξη αρχίζει από φωνήεν ή από στιγμιαίο ή διπλό σύμφωνο (κ,π, τ, μπ, ντ, γκ, τσ, τζ, ψ, ξ)

Το τελικό -ν χάνεται όταν η επόμενη λέξη αρχίζει από εξακολουθητικό σύμφωνο (γ, β, δ, χ, φ, θ, μ, ν, λ, ρ, σ, ζ)

Επίσης, το τελικό ν **παραμένει πάντοτε**, δηλαδή ανεξάρτητα από τον φθόγγο που ακολουθεί, στο άρθρο των, στο αριθμητικό και αόριστο άρθρο έναν, στην προσωπική αντωνυμία του τρίτου προσώπου αυτόν και τον και στο τροπικό **επίρρημα** σαν.

ΑΣΚΗΣΗ 1

Να βάλετε (τον) ή (το), (την) ή (τη) :

Μ' αυτόν _____ καιρό μην ξεχάσεις να φορέσεις _____ ζακέτα σου.

Πάρε _____ τσάντα σου και φώναξε _____ Γιώργο.

Ο Γιάννης πήρε _____ σωλήνα και πότισε _____ κήπο

.

Τα μονοσύλλαβα πού, πώς, ή και πότε τονίζονται

Οι **μονοσύλλαβες** λέξεις δεν τονίζονται. Π.χ.: και, τι, θα, για, φως, που, πως, ο, η, το κ.α.

Εξαιρούνται:

- Οι **ερωτηματικές** λέξεις «**πού**» και «**πώς**», οι φράσεις «**πού και πού**» και «**πώς και πώς**» και ο διαζευκτικός σύνδεσμος «**ή**».

ΑΣΚΗΣΗ 2

Συμπληρώνω τις προτάσεις με το : που, πού, πως ή πώς.

Εκείνος _____ θέλει να προκόψει στη ζωή του, πρέπει ν' αγαπά την εργασία.

Είπε _____ θα 'ρθει.

_____ ήσουν χτες όλη μέρα;

_____ είπες _____ γίνεται αυτό;

Θα 'θελα να 'ρθω σπίτι σου, αλλά _____ να βρώ τέτοια ώρα ταξί;

Γιώργο, _____ θα πας βόλτα με τέτοια βροχή;

Οι μέρες _____ πέρασαν ήταν ευχάριστες

ΑΣΚΗΣΗ 3

Να συμπληρώσετε τις προτάσεις με : που, πού, πως ή πώς.

Ωραία _____ 'ναι η ζωή.

Μου είπαν _____ θα έρθεις αύριο.

_____ γλιτώσανε ύστερα από τέτοιο τρακάρισμα;

Δεν ξέρεις _____ είναι το μολύβι σου;

_____ και _____ πηγαίνω και τους βλέπω, για να τους ρωτήσω _____ τα περνούν.

ΑΣΚΗΣΗ 4

Στο παρακάτω κείμενο υπογράμμισε τις λέξεις που ξεκινούν με τη λέξη πετρέλαιο:

Μεγάλη ρύπανση στον Κάβο Μαλιά

Εκτεταμένη ρύπανση προκλήθηκε τη νύχτα εξαιτίας της προσάραξης του πετρελαιοφόρου «Βασιλική» σε υφάλους. Από το ρήγμα που δημιουργήθηκε στα αμπάρια του πλοίου, ποσότητες πετρελαιοειδών χύθηκαν στη θάλασσα. Σκάφη του Λιμενικού Σώματος και ένα απορρυπαντικό πλοίο προσπαθούν να περισυλλέξουν την πετρελαιοκηλίδα έκτασης δύο ναυτικών μιλίων.

ΑΣΚΗΣΗ 5

Γράψε τώρα τις λέξεις που βρήκες δίπλα από τη σημασία τους.

Προϊόντα που παράγονται
από το πετρέλαιο.

→ Πετρέλαιο

Μεγάλο πλοίο που μεταφέρει

→ Πετρέλαιο

πετρέλαιο.

Ποσότητα πετρελαίου που επιπλέει
στην επιφάνεια της θάλασσας.

→ Πετρέλαιο

ΑΣΚΗΣΗ 6

Συμπλήρωσε τα γράμματα και τους τόνους που λείπουν από τα λόγια της Καιτούλας.

Στη θάλα_α χ_θηκε πολ_ πετρέλ_ο από ένα καράβ_ που ναυάγ_σε. Γι' αυτό έχ_ τέτ_ο
χρ_μα.

ΑΣΚΗΣΗ 7

Βάλε σε αλφαβητική σειρά τις παρακάτω λέξεις.

βρομίζω, βρομιά, βρόμικος, χρωματίζω, χρωματιστός

ΑΣΚΗΣΗ 8

Οικογένειες λέξεων

ποτίζω, πότισμα

απορρίμματα, απορριμματοφόρο

σκουπίζω, σκουπίδι, σκουπιδότοπος

καθαρίζω, καθάρισμα, καθαρός -ή -ό

ανακυκλώνω, ανακύκλωση

περιβάλλον, περιβαλλοντικός -ή -ό

πετρέλαιο, πετρελαιοφόρο

γη, γήπεδο, γήινος -η -ο

ρυπαίνω, ρύπανση

χαρτί, χάρτινος -η -ο, χαρτοσακούλα,

προστατεύω, προστασία

ΑΣΚΗΣΗ 9

Βάλε σε αλφαβητική σειρά τις παραπάνω λέξεις.

A , ανακύκλωση,
.....
Γ..... ,
Κ ,
Π
..... , πετρελαιοφόρο,
..... , , προστατεύω
Ρ
Σ ,
.....
Χ
.....

ΑΣΚΗΣΗ 10

Να συμπληρώσεις τις καταλήξεις όπως το παράδειγμα:

ανακυκλώνω, καθαρίζω

οργαν_____

ποτ_____

ανακοιν_____

σκουπ_____

δαν_____

γλιτ_____

ελευθερ_____

ζυμ_____

αθρ_____

γυρ_____

μυρ_____

δακρ____

κουμπ____

θυμ____

αγγ____

χρωματ____

ΑΣΚΗΣΗ 11

Να συμπληρώσεις τις καταλήξεις των παρακάτω ουδέτερων ουσιαστικών:

το καράβ____ το μήλ____ το μολύβ____ το βιβλίο

το βράδ____ το σκοτάδ____ το τετράδι____ το δίχτ____